

## **Dogmatika I.: Isten misztériuma, prolegomena**

A dogmatikai prolegomena olyan alapfogalmak meghatározását végzi, mint kinyilatkoztatás, hit, tradíció, sensus fidelium, dogma, egyházi tanítóhivatal. Röviden vázolja a dogmafejlődés és dogmaértelmezés lényegi szempontjait, valamint a dogmatika módszertanát. E bevezetéshez szorosan kapcsolódik az istentan. Isten misztériumának kérdése az egész teológia, a dogmatika alapvetése. Az istentani traktátus vázolja az Isten-kérdés felvetődését a vallások, illetve a filozófiai gondolkodás területén, valamint ennek viszonyát a bibliai kinyilatkoztatás tanúságtételéhez. Bemutatja az élő Isten tulajdonságait az ó- és újszövetségi kinyilatkoztatás alapján, különös figyelmet szentelve a monoteista istenhit sajátosságainak. A teológia- és dogmatörténeti áttekintés előkészíti az olyan szisztematikus kérdések tárgyalását, mint Isten megismerhetősége, megtapasztalhatósága, az Istenről való beszéd lehetősége, az isteni lényeg és tulajdonságok viszonya. A rendszerező reflexió egyben számot vet a „természetes” és „filozófiai” teológia kérdésével, valamint az ateista valláskritika felvetéseivel.

### **Alapvető irodalom:**

Előd, I.: Katolikus dogmatika, SZIT, Bp. 1981.  
Fila, B: Isten misztériuma, Bp. 1989.  
Gál, F.: Istenről beszélünk, SZIT, Bp. 1969.  
Kasper, W.: Jézus Krisztus Istene, Osiris, Bp. 2004.  
Rahner, K.: A hit alapjai, Bp. 1983.  
Schneider, Th.: A dogmatika kézikönyve I., Vigília, Bp. 1997, 1-128.  
Gaillardetz, R.: A katolikus teológia megalapozása. Bevezetés a teológiai ismeretelméletbe, L'Harmattan, Bp. 2011.  
Tózsér E. - Várnai J.: Dogmafejlődés, dogmaértelmezés, L'Harmattan, Bp. 2013.

### **Ajánlott irodalom:**

Alfaro, J.: Dal problema dell'uomo al problema di Dio, Brescia 1991.  
Anzelm, Canterbury Szt.: Monologion, Proslogion, Bp. 1991.  
Balthasar, H. Urs von: Theologik I. Gottes Wahrheit, Einsiedeln 1985.  
Küng, H.: Existiert Gott? München 1978.  
Rahner, K.: Isten: rejtelem, Bp. 1994.  
Pannenberg, W., Rendszeres teológia I., Osiris, Budapest 2005.  
Pannenberg, W., Metafizika és istengondolat, Akadémiai Kiadó, Bp. 2006.  
Schaeffler, R., Erfahrung als Dialog mit der Wirklichkeit. Eine Untersuchung zur Logik der Erfahrung, Karl Alber, Freiburg-München 1995.  
Schaeffler, R., A vallásfilozófia kézikönyve, Osiris, Bp. 2003.

Schaeffler, R., Philosophische Einübung in die Gotteslehre, in Philosophische Einübung in die Theologie Bd. 2., Karl Alber, Freiburg-München 2004.

## **Dogmatika II.: A Szentháromság titka, pneumatológia**

A szentháromságtan Isten misztériumát fejt ki, Isten belső életének kinyilatkoztatott titka alapján. Vázolja a szentháromságtan alaptételét: az immanens és üdvtörténeti Háromság összefüggését. Az isteni önkinyilatkoztatás bibliai tanúságtételének feldolgozásával, melynek középpontja Krisztus üdvözítő műve, Isten misztériumát, mint az Atya, Fiú és Szentlélek megismerésbeli, akarati, cselekvésbeli és lényegi-szeretet egységének valóságát körvonalazza. A szentháromságtani tévtanítások és rájuk adott egyházi, hitvallásokban és dogmákban kifejezett válaszok értékelése mellett bemutatja a keleti és nyugati tradíció meghatározó jelentőségű szerzőit (Órigenész, Tertullianus, Athanasziosz, Ágoston, kappadókiai atyák, Szentviktori Richárd, Aquinói Szent Tamás) és így érkezik el a 20. századi értelmezésekhez. Megkülönböztetett figyelmet szentel a „filioque” kérdés tárgyalásának, a személy fogalma újraértelmezési kísérleteinek, a perszonalista filozófia és relacionális ontológia trinitológiai relevanciájának. A szentháromságos Isten üdvözítő misztériumát az egész keresztény élet és teológia végső eredeteként, céljaként és állandó horizontjaként tárja fel.

### **Alapvető irodalom:**

Előd, I.: Katolikus dogmatika, SZIT, Bp. 1981.  
Fila Béla: A Szentháromság titka, Bp. 1990.  
Kasper, W.: Jézus Krisztus Istene, Osiris, Bp. 2004.  
Pannenberg, W., Rendszeres teológia I., Osiris, Budapest 2005.  
Schneider, Th.: A dogmatika kézikönyve I., Vigília, Bp. 1997. 475-582.  
Schneider, Th.: A dogmatika kézikönyve II., Vigília, Bp. 1997. 499-600.

### **Ajánlott irodalom:**

Ágoston, Szt.: A Szentháromságról, Bp. 1985.  
Balthasar, H. U. von: Theodramatik, III-IV, Einsiedeln 1983.  
Balthasar, H. U. von: Theologik, III, Basel 1987.  
Ciola, N.: Teologia Trinitaria, Bologna 1996.  
Coda, P.: Gott-Geheimnis und Nähe, München 1997.  
Congar, Y.: Der Heilige Geist, Freiburg im Bresgau 1982.  
Forte, B.: Trinitá come storia, Milano 1985.  
Forte, B.: Trinitá per atei, Milano 1966.

Ganoczy, A., Der dreieinige Schöpfer. Trinitätstheologie und Synergie, Darmstadt 2001.

Greshake, G.: Der dreieine Gott: eine trinitarische Theologie, Freiburg 1997.

Hemmerle, Kl.: Partire dall'unità, Roma 1998.  
Ladaria, L. F.: Il Dio vivo e vero, Roma 1999.

Ladaria, L., *La Trinità mistero di comunione*, Milano 2004.  
Lambiasi, Fr.: *Lo Spirito Santo: mistero e presenza*, Bologna 1987.  
Loneragan, B.: *De Deo Trino*, Roma 1964.  
Nemeshegyi, P.: *A Szentháromság*, Roma 1974.  
O'Donnell J. J.: *Il Mistero della Trinità*, Roma 1989.

Rahner, K., *Szentháromság. Az üdvtörténet eredendő, transzcendens alapja*, L'Harmattan, Bp. 2007.

Stubenrauch, B., *Isten gazdagsága. A kereszténység szentháromsági istenképe*, L'Harmattan, Bp. 2007.

### **Dogmatika III.: A teremtő és teremtménye**

A teremtéstan dogmatikai tárgyalásának fő feladata, hogy feltárja a létet visszavezethetetlen szeretetből ajándékozó Istennek a titkát, teremtő, gondviselő cselekvését, melyből a világ létezésének és létezése mikéntjének az önmagán túl, Istenre mutató csodája fakad. A dogmatikai reflexió nagy hangsúlyt fektet a „semmiből való teremtés” axiómája bibliai alapjainak, teológiatörténeti kifejlődésének és helyes értelmének a vázolására. Szentháromságtani látószögbe állítva igyekszik megvilágítani Isten és a világ viszonyát, a teremtés célját, a teremtő Isten szabadságának, valamint az egység és különbözőség viszonyának kérdését. Az antropológiai reflexió vezérfonala az ember istenképisége tartalmának bibliai, teológiatörténeti bemutatása, melynek horizontján kidolgozhatóvá válik a személy teológiai fogalma. A traktátus megkülönböztett figyelmet szentel az angelológiai kérdéseknek és a szinkretista megközelítésekkel szemben rögzíti a bibliai-keresztény-egyházi értelmezés lényegi szempontjait.

#### **Alapvető irodalom:**

Előd, I.: *Katolikus dogmatika*, SZIT, Bp. 1981.  
Fila, B.: *Teremtő és teremtménye*, Bp. 1990.  
Puskás, A.: *A teremtés teológiája*, SZIT, Bp. 2006.  
Schneider, Th.: *A dogmatika kézikönyve*, I., Vigília, Bp. 1997. 129-247.

#### **Ajánlott irodalom:**

Auer, J.: *Die Welt - Gottes Schöpfung*, Regensburg 1983.  
Colombo, G.: *Die Theologie der Schöpfung im 20. Jahrhundert*, Freiburg 1970.

Chardin, Teilhard, P. de: *Az emberi jelenség*. Bp. 1980.  
Ganoczy, A.: *Theologie der Natur*, Einsiedeln 1982.

Ganoczy, A.: *Schöpfungslehre*, Düsseldorf 1987.

Ganoczy, A.: *Chaos – Zufall – Schöpfungsglaube*, Mainz 1995.

Gánóczy, S.: Határon innen, határon túl: Teológiai párbeszéd, (szerk. Puskás A.), SZIT, Bp. 2009.

Gál Ferenc: A teremtett és megváltott ember, SZIT, Bp. 1970.

Greshake, G.: Gott in allen Dingen finden, Freiburg 1986.

Guardini, R.: Der Anfang aller Dinge, Mainz 1987.

Küng, H., Minden dolgok kezdete, Kairosz, Bp. 2009.

Medard Kehl, Und Gott sah, dass es gut war. Eine Theologie der Schöpfung, Herder, Freiburg im Breisgau 2006.

B.Marconcini/A.Amato/C.Rocchetta/M.Fiori, Angeli e demoni, in Corso di teologia sistematica 11, Bologna 1992.

Moltmann, J.: Gott in der Schöpfung. Ökologische Schöpfungslehre, München 1985.

Nemesszeghy Ervin: Az anyagi világ, in Teológiai Vázlatok 4, SZIT, Bp. 1983.

Rawer, K.-Rahner K.: Antropologie und Theologie, Freiburg 1987.

Pannenberg, W., Mi az ember?, Egyházfórum, Bp. 1998.

Scheffczyk, L. – Zienegaus, A.: Schöpfung als Heilseröffnung. in: Katholische Dogmatik Bd. III., Aachen 1997.

Székely, L.: Az emberarcú kozmosz, Bp. 1997.

Ward, K., Isten, véletlen és szükségszerűség, Bp. 1998.

## **Dogmatika IV. : Jézus Krisztus misztériuma. Mária Krisztus és az Egyház misztériumában**

A krisztológia dogmatikus tárgyalása felvázolja Jézus Krisztus személyének és üdvözítő művének misztériumát. Feltárja az ószövetségi várakozások beteljesedését a Názáreti Jézusban. Az alapvető hittanra támaszkodva, a történeti Jézus és a hit Krisztusa közötti viszony kutatástörténetének tanulságait feltételezve értelmezi a Jézus a Krisztus újszövetségi hitvallás tartalmát, s ennek gyökereit a Názáreti Jézus páratlan személyében, fiúi öntudatában és küldetésében jelöli meg. Jézus föltámadását apologetikai és dogmatikai szempontból értelmezi. Számot vet az újszövetségi krisztológiák és szotériológiák szemléletmódjának egymást kiegészítő különbségével és alapvető egységével. Ennek fényében mutatja be Jézus életének üdvözítő eseményeit, misztériumait. Részletesen foglalkozik a krisztológiai eretnenségek és az az ezeket elutasító dogmák kialakulásával és értelmezésével. A rendszerező reflexió keretében tárgyalja az antropológia és krisztológia kapcsolatát, a megtestesülés és a megváltás eseményének lényegi szempontjait, a Krisztus-esemény istentani, trinitológiai és eszkatológiai aspektusait. A krisztológiához kapcsolódóan fejtjük ki

a mariológiát, a Boldogságos Szűz Mária üdvtörténeti küldetésének kérdését Szent Fia megváltói művében és az Egyház életében.

## **A) Krisztológia**

### **Alapvető irodalom:**

Előd I., Katolikus dogmatika, SZIT, Bp. 1981.

Fila B.: Krisztus misztériuma, Bp. 1992.

Gál Ferenc: Jézus Krisztus a Megváltó. Bp. 1972.

Kereszty R.: Jézus Krisztus. Krisztológiai alapvetés, SZIT, Bp. 1995.

Kránitz M. – Puskás A.: Jézus a mi Üdvözítőnk. Konferenciakötet a megváltás művéről, in *Varia theologica 2.*, SZIT, Budapest 2010.

Müller, G. L.: Katolikus dogmatika, Kairosz, Budapest 2007.

Schönborn, Ch.: Isten elküldte Fiát, in *Amateca VII*, Agape, Szeged 2008.

Schneider, Th.: A dogmatika kézikönyve I, Vigília, Bp. 1996.

### **Ajánlott irodalom:**

Brambilla, F. G., Il crocifisso risorto. Risurrezione di Gesù e fede dei discepoli, in *Biblioteca di teologia contemporanea*, Queriniana, Brescia 2011.

Canterbury Szent Anzelm: Miért lett Isten emberré? Bp. 1993.

Cullmann, O.: Az Újszövetség krisztológiája. Bp. 1990.

Frey J./Schröter J.: Deutungen des Todes Jesu im Neuen Testament, Mohr Siebeck, Tübingen 2007.

Galot, J.: Gesù Liberatore, Firenze 1983.

Galot, J.: Chi sei tu, o Cristo?, Firenze 1984.

Grillmeier, A.: Mit ihm und in ihm. Christologische Forschungen und Perspektiven, Herder, Feriburg im Breisgau 1975.

Grillmeier, A.: Jesus der Christus im Glauben der Kirche, I-II, Freiburg 1979.

Hercsik, D.: Il Signore Gesù : Saggio di cristologia e soteriologia, EDB, Bologna 2010.

Kasper, W.: Jézus a Krisztus, Bp 1996.

Meyendorff, J. Krisztus az ortodox teológiában, Odigitria-Osiris, Bp. 2003.

O'Collins, G.: Gesù nostro redentore. La via cristiana alla salvezza, in Biblioteca di teologia contemporanea, Queriniana, Brescia 2009.

Rahner, Karl: A hit alapjai. Bp. 1980.

Rahner, Karl: Mit jelent Jézust szeretni? Bp. 1992.

Ratzinger, J.: Bevezetés a keresztény hit világába, Vigília, Bp. 2007.

Ratzinger, J.: A hit megütköztető igazsága, L'Harmattan, Bp. 2007.

Ratzinger, J./XVI. Benedek, A Názáreti Jézus I-III, SZIT, Bp. 2007-2013.

Schönborn, Chr.: Krisztus ikonja, Holnap, Bp. 1997.

Szabó Ferenc: Jézus Krisztus. Bevezetés a krisztológiába, Szeged 1996.

Szegedi László: Jézus a megváltónk, Bp. 1991.

Pannenberg, W.: Grundzüge der Christologie, Gütersloh 1982.

Pannenberg, W., Rendszeres teológia II., Osiris, Budapest 2006.

Scheffczyk, L.: Die Mysterien des Lebens Jesu, Anschaffenburg 1984.

Schillebeeckx, E.: Jesus, Die Geschichte von einem Lebenden, Freiburg 1980.

Werbick, J.: Soteriologie, Düsseldorf 1990.

## **B) Mariológia**

### **Alapvető irodalom:**

Előd I., Katolikus dogmatika, SZIT, Bp. 1981.

Müller, G. L.: Katolikus dogmatika, Kairosz, Budapest 2007.

Ziegenaus, A.: Mária az üdvtörténetben, SZIT, Bp. 2004.

### **Ajánlott irodalom:**

Balthasar, Hans Urs von - Ratzinger, Joseph et al.: Jézus és az Egyház anyja. Eisenstadt 1987.

Beinert W. – Petri H., Handbuch der Marienkunde I-II, Pustet, Regensburg 1996.

Cantalamesa, R.: Mária az Egyház tükre, Pécs 2002.

Horváth Sándor O. P.: Mulier Amicta Sole. Szűz Mária Krisztus fényében. Bp. 1948.

II. János Pál pápa.: Redemptoris Mater. A Boldogságos Szűz a zarándokló Egyház életében, SZIT, Bp.1987.

Mihályi Gilbert O. Praem.: Szűz Mária az Újszövetségben. Róma 1954.

Thurian, M., Mária. Jézus anyja, mint az egyház ősmintája. Marana The, Bp. 1995.

## **Dogmatika V.: Kegyelemtan**

A kegyelemtan jól teszi, ha a „kegyelemszerű” hétköznapi tapasztalatából kiindulva közelít a kegyelem bibliai tapasztalatához és fogalmához. A bibliai tanúságtétel alapján feladata annak bemutatása, hogy már Isten őszövségi ígéretei és nagy tettei is a kegyelmes és szövetséget följánló Úristen kinyilatkoztatásának a mozzanatai. A „kegyelem” teljes tartalma maga Jézus Krisztus, kiben elérkezik végérvényesen az Isten kegyelmes uralma. Erről tanúskodnak a szinoptikus evangéliumok, de a János-evangélium is a maga sajátos szókészletével. A biblikus alapok feltárása külön figyelmet fordít a „páli evangéliumra”, melynek középpontjában a kegyelemből, hit általi megigazulás örömhíre áll. A teológiatörténeti áttekintés megmutatja a keleti és a nyugati tradíció sajátosságait, kellő teret adva Ágoston, a „kegyelem doktora” tanításának a bemutatására. Az ágostoni kegyelem, áteredő bűn, és predestinációértelmezés hatástörténetének a vázolója vezet el a reformáció célkitűzéseinek és a Trentói zsinat válaszához. A középkorvégi kegyelemteni viták és a 20. századi újraértelmezések készítik elő a szisztematikus reflexiót, mely olyan nagy témákkal foglalkozik mint: a természet és természetfeletti viszonya, kegyelem és szabadság kapcsolata, a isteni előrerendelés és egyetemes üdvözítő akarat, az áteredő bűn és a megigazulás mibenléte, megszentelő és aktuális kegyelem, a kegyelem megtapasztalhatósága.

### **Alapvető irodalom:**

Előd I, Katolikus dogmatika, SZIT, Bp. 1981.

Fila B.: Krisztus kegyelme, Budapest 1992.

Müller, G. L.: Katolikus dogmatika, Kairosz, Budapest 2007.

Puskás A.: A kegyelem teológiája, SZIT, Bp. 2007.

Puskás A. – Perendy L.: Az ember krízise: vágyódás és megkísértettség között in *Varia Theologica* 4, SZIT, Bp. 2013.

### **Ajánlott irodalom:**

Brambilla, F. G.: *Antropologia teologica*, Brescia 2005.

Flick, M. – Alszeghy, Z.: *Fondamenti di una antropologia teologica*, Firenze 1982.

Ganoczy, A.: *Aus seiner Fülle haben wir alle empfangen*, Düsseldorf 1989.

Gál F.: *A teremtett és megváltott ember*, Bp. 1970.

Gál F.: *A Szentlélek kiáradása*, Bp. 1986.

Greshake, G.: Geschenkte Freiheit, Freiburg 1981.

Ladaria, L.: Antropologia teologica, Roma 1995.

Lubac, H. de: Die Freiheit der Gnade I-II, Johannes, Einsiedeln 1970/1971.

Manca, G.: La grazia, Roma 1997.

Nemeshegyi P.: Jó az Isten, in Teológiai kiskönyvtár IV, Róma, 1983.

Pesch, H.O.: Frei sein aus Gnade, Freiburg 1983.

Pröpfer, Th.: Erlösungsglaube und Freiheitsgeschichte. Eine Skizze zur Soteriologie, München 1991.

Rahner, K.: A hit alapjai, SZIT, Bp. 1983.

Schmaus, M. – Grillmeier A.: Gnadenlehre, in: Handbuch der Dogmengeschichte, III. 5a-b, Freiburg, 1981.

## **Dogmatika VI**

### **A.: Eszkatológia**

Az eszkatológia a Jézus Krisztus által szerzett kegyelem személyes és történelmi beteljesedését veszi szemügyre. Az egyes ember végső, halál utáni sorsának kérdései mellett – ítélet, végső tisztulás, örök élet, kárhozat – foglalkozik a történelem menetének és beteljesedésének teológiai értelmezésével, valamint az egész kozmosz célba jutásának a kérdésével is. Meghatározza a Biblia eszkatologikus szövegei értelmezésének a hermeneutikai alapelveit. Kiindulópontja Jézus Krisztus feltámadása, illetve a Krisztus-esemény egésze, mint a történelemben megvalósuló és a végső beteljesedést elővételező eszkatologikus esemény. Reflektál a keresztény egzisztencia történelmiségére és eszkatologikus meghatározottságára, társadalmi elkötelezettségére és minden eszmével szembeni szabadságára. Célja a remény teológiájának kifejtése és az ember felelőségének hangsúlyozása a megváltó és ítélő Krisztus középpontba állításával.

#### **Alapvető irodalom:**

Előd I.: Katolikus dogmatika, SZIT, Bp. 1981.

Fila Béla: A kegyelem beteljesedése, Bp. 1992.

Gál Ferenc: Az örök élet reménye, Bp. 1974.

Müller, G. L.: Katolikus dogmatika, Kairosz, Budapest 2007.



Schneider, Th.: A dogmatika kézikönyve II, Vigília, Bp. 1997, 397-495.

Ziegenaus, A.: A teremtés jövője Istenben. Eszkatológia, SZIT, Bp. 2008.

### **Ajánlott irodalom:**

Alszegehy Z.: Az örök élet reménye, Róma, 1981.

Balthasar, H.U.v., Theodramatik, Bd IV, Johannes, Einsiedeln 1983.

Balthasar, H.U.v., Mit szabad remélnünk? Rövid értekezés a pokolról. Apokasztaszisz, Sík Sárdor, Bp. 2006.

Bordoni, M.: Gesù nostra speranza, Bologna 1988.

Boros L., A halál misztériuma, Vigília, Bp. 1998.

Feiner, J. – Löhrer, M.: Zwischenzeit und Vollendung der Heilsgeschichte, in: *Mysterium Salutis*, V. Einsiedeln 1967.

Rahner, K.: Zur Theologie des Todes, Basel 1961.

Ratzinger, J.: Eschatologie, in *Kleine Katholische Dogmatik* Bd. 9., Pustet, Regensburg 1977.

Schmaus M. – Grillmeier, A.: Eschatologie, in: *Handbuch der Dogmengeschichte*, IV. 7a-c. Freiburg 1987.

H. Vorgrimler: *Hoffnung auf Vollendung*, Freiburg 1984.

### **B.: Szentségtan**

A szentségtani bevezetés a kegyelemközlésnek az egyházi élet középpontjában álló hatékony jeleiről tárgyal. Feltárja a szentségek krisztusi alapításának és a Szentlélektől vezetett egyházi gyakorlatának jelentését az újszövetségi tanúságtétel alapján. A hagyományos szentségtani definíció átfogóbb meghatározására törekszik, amikor figyelembe veszi a trinitárius, pneumatológiai, antropológiai és ekkleziológiai szempontokat is. Vázolja a szentségtan kialakulásának történetét, a protestáns és a katolikus értelmezések közötti vitákat, valamint a közeledés érdekében tett tisztázó kísérleteket. Kifejti a beavató (keresztség, bérálás, Eucharisztia), a gyógyulást adó (bűnbocsánat, betegek kenete) és a közösség szolgálatára rendelt (papszentelés, házasság) szentségek teológiai jelentését és a felvázolja a közöttük lévő belső összefüggéseket, középpontba állítva az Eucharisziát.

### **Alapvető irodalom:**

Dolhai L.: A szentségek teológiája, SZIT, Bp. 2011.

Előd I.: Katolikus dogmatika, SZIT, Bp. 1981.

Müller, G. L.: Katolikus dogmatika, Kairosz, Budapest 2007.

Puskás A. (szerk.): Az élet kenyere. Az Eucharisztia ünneplése és teológiája, in *Varia Theologica* 3, SZIT, Bp. 2012.

Schneider, Th.: A dogmatika kézikönyve II, Bp. 1997, 195-396.

### **Ajánlott irodalom:**

Courth, Fr.: I sacramenti. Un trattato per lo studio e per la prassi, in *Biblioteca di teologia contemporanea, Queriniana, Brescia* 2010.

Felder, A., Wort – Strukturprinzip der Theologie. Zur „Theologie des Wortes“ bei Leo Scheffczyk, St. Ottilien, 1993.

Florio, M./Rochetta, C., Sacramentaria speciale. Vol. 1: Battesimo, confermazione, eucaristia, EDB, Bologna 2004.

Gál F., Az egyház kegyelmi rendje, Bp. 1981.

Gánóczy S.: Bevezetés a katolikus szentségtanba, Pannonhalma, 2006.

Müller, G. L.: Der Empfänger des Weihesakraments, Echter, Würzburg 1999.

Müller, G. L.: Priestertum und Diakonat, Johannes, Einsiedeln-Freiburg 2000.

Kasper, W.: Die Kirche und ihre Ämter, Herder, Freiburg im Breisgau 2009.

Rochetta, C.: Sacramentaria fondamentale, in *Corso di teologia sistematica* 8, Bologna 1990.

Rochetta, C.: Il sacramento della coppia. Saggio di teologia del matrimonio cristiano, EDB, Bologna 1996.

## **Ekkleziológiák a II. Vatikáni zsinat után – Licencia kurzus: egyháztan specializáció**

A kurzus elsődleges célja áttekinteni a II. Vatikáni zsinat egyháztanának magiszteriumi recepcióját a zsinat utáni évtizedekben egészen napjainkig. Ennek érdekében sorra vesszük és elemezzük a legfontosabb posztkonciliáris tanítóhivatali megnyilatkozásokat az ekkleziológia területén. Ezt a fő gondolati ívet egészítjük ki alkalmankénti kitekintéssel különböző katolikus egyháztani reflexiókra illetve ökumenikus szempontokra.

### **Tankönyv:**

Puskás Attila (szerk.), Élő kövekből épülő Egyház: Az Egyház természete és küldetése - ekkleziológiai reflexiók, SZIT, Bp. 2011.

## **Ajánlott irodalom:**

CONGAR, YVES, *Szeretem az egyházat*, Vigília, Budapest 1994.

CSERHÁTI JÓZSEF, *Az Egyház*, SZIT, Budapest 1964.

DALLES, AVERY, *Az egyház modelljei*, Vigília, Budapest 2003.

HEIM, MAXIMILIAN HEINRICH, *Joseph Ratzinger – Kirchliche Existenz und existentielle Theologie. Ekklesiologische Grundlinien unter dem Anspruch von Lumen gentium*, Frankfurt am Main 2005.

*Herders Theologischer Kommentar zum Zweiten Vatikanischen Konzil*, (Hrsg. HÜNERMANN, PETER) 1-5 Bd., Herder, Freiburg-Basel-Wien, 2004-2006.

KASPER, WALTER, *Theologie und Kirche*, Mainz 1987.

KASPER, WALTER, *Das Verhältnis von Universalkirche und Ortskirche*, in *Stimmen der Zeit* 218 (2000), 795-804.

KASPER, WALTER (ed.), *Il ministero petrino. Cattolici e ortodossi in dialogo*, Città nuova, Roma 2004.

KASPER, WALTER, *Die Kirche Jesu Christi*, Herder, Freiburg im Breisgau 2008.

KEHL, MEDARD, *Die eine Kirche und die vielen Kirche*, in *Stimmen der Zeit* 219 (2001), 3-16.

KERESZTY RÓKUS, *Bevezetés az Egyház teológiájába*, Budapest-Bécs 1998.

KRÁNITZ MIHÁLY (szerk.), *A II. Vatikáni zsinat dokumentumai negyven év távlatából 1962-2002*, SZIT, Budapest 2002.

LEAHY, BREANDÁN, *The Marian Principle in the Church according to Hans Urs von Balthasar*, Frankfurt am Main 1996.

*Lexikon für Theologie und Kirche. Das Zweite Vatikanische Konzil I*, Herder, Freiburg im Breisgau 1966.

POTTMEYER, JOSEPH, *Die Rolle des Papsttums im dritten Jahrtausend*, in *QD* 179, Herder, Freiburg-Basel-Wien 1999.

SCHEFFCZYK, LEO, *La chiesa. Aspetti della crisi postconciliare e corretta interpretazione del Vaticano II*, Jaca Book, Milano 1998.

RATZINGER, JOSEPH, *Die Ekklesiologie des Zweiten Vatikanums*, in *Communio* 15 (1986) 41-52.

RATZINGER, JOSEPH, *Zur Gemeinschaft berufen. Kirche heute verstehen*. Herder, Freiburg, 2005.

